

Berlínska deklarácia o otvorenom prístupe k poznatkom vo vede a humanitných odboroch

Berlínska deklarácia o otvorenom prístupe k poznatkom vo vede a humanitných odboroch z 22. októbra 2003 bola napísaná v angličtine. Je to jeden z mílnikov hnutia Open Access. Prednosť má znenie anglickej verzie.

Predslov

Internet zásadne zmenil praktickú a ekonomickú realitu distribúcie vedeckých poznatkov a kultúrneho dedičstva. Internet prvýkrát ponúka možnosť vytvoriť globálne a interaktívne prezentovanie ľudských poznatkov vrátane kultúrneho dedičstva a garantuje celosvetový prístup.

My, dolupodpísaní, sa cítime povinní riešiť výzvy internetu ako vznikajúceho funkčného média na šírenie poznatkov. Tento vývoj bude iste schopný výrazne zmeniť charakter vedeckého publikovania, ako aj existujúci systém zabezpečenia kvality.

V súlade s duchom Deklarácie Budapeštianskej iniciatívy otvoreného prístupu, Charty ECHO a Vyhlásenia Bethesda o publikovaní otvoreného prístupu sme pripravili Berlínsku deklaráciu na podporu internetu ako funkčného nástroja pre globálnu vedeckú databázu poznatkov a názorov ľudí so špecifikáciou opatrení, ktoré musia tvorcovia politiky výskumu, výskumné inštitúcie, financujúce agentúry, knižnice, archívy a múzeá zvážiť.

Ciele

Naše poslanie šíriť poznatky je len polovičné, ak informácie nie sú široko dostupné a dostupné spoločnosti. Je potrebné podporovať nové možnosti šírenia poznatkov nielen prostredníctvom klasickej formy, ale aj čoraz viac prostredníctvom paradigmy otvoreného prístupu prostredníctvom internetu. Definujeme otvorený prístup ako komplexný zdroj ľudských poznatkov a kultúrneho dedičstva, ktorý bol schválený vedeckou obcou.

S cieľom realizovať víziu globálneho a dostupného zobrazovania poznatkov musí byť budúci web udržateľný, interaktívny a transparentný. Obsah a softvérové nástroje musia byť prístupné a kompatibilné.

Definícia príspevku s otvoreným prístupom

Zavedenie otvoreného prístupu ako užitočného postupu v ideálnom prípade vyžaduje aktívny záväzok každého jednotlivého tvorca vedeckých poznatkov a držiteľa kultúrneho dedičstva. Príspevky otvoreného prístupu zahŕňajú pôvodné výsledky vedeckého výskumu, nespracované údaje a metadáta, zdrojové materiály, digitálne reprezentácie obrazových a grafických materiálov a vedecký multimediálny materiál.

- ✓ Príspevky s otvoreným prístupom musia spĺňať dve podmienky: Autor (-i) a vlastník (-ci) práv takýchto príspevkov poskytuje (-ú) všetkým užívateľom slobodné, neodvolateľné, celosvetové právo na prístup a licenciu na kopírovanie, používanie, distribúciu, verejne odovzdávať a zobrazovať diela, robiť a distribuovať odvodené diela na akomkoľvek digitálnom médiu za akýmkoľvek zodpovedným účelom, podliehajúc riadnemu prideleniu autorstva (štandardy spoločenstva budú naďalej poskytovať mechanizmus na presadzovanie náležitého priradenia a zodpovedného používania publikovaných prác, ako to robia teraz), ako aj právo na malý počet vytlačených kópií na osobné účely.

- ✓ Kompletná verzia diela a všetky doplnkové materiály, vrátane kópie vyššie uvedeného povolenia, vo vhodnom štandardnom elektronickom formáte sa ukladajú (a teda zverejňujú) aspoň v jednom on-line úložisku s využitím vhodných technických noriem (napr. Open Archive definície), ktoré podporuje a udržiava akademická inštitúcia, vedecká spoločnosť, vládna agentúra alebo iná legálne zriadená organizácia, ktorá sa snaží umožniť otvorený prístup, neobmedzenú distribúciu, funkčnosť a dlhodobú archiváciu.

Podpora prechodu na paradigmu elektronického otvoreného prístupu

Naše organizácie majú záujem o ďalšiu podporu novej paradigmy otvoreného prístupu, aby získali čo najväčší úžitok pre vedu a spoločnosť. Preto chceme dosiahnuť pokrok:

- ✓ podporou našich výskumných pracovníkov / príjemcov grantov, aby zverejňovali svoju prácu v súlade so zásadami paradigmy otvoreného prístupu
- ✓ podporou držiteľov kultúrneho dedičstva, aby podporovali otvorený prístup poskytovaním svojich zdrojov na internete
- ✓ rozvojom prostriedkov a spôsobov hodnotenia príspevkov s otvoreným prístupom a on-line časopisov s cieľom zachovať normy zabezpečenia kvality a správnej vedeckej praxe
- ✓ obhajobou praktík, aby sa zverejňovanie publikácií o otvorenom prístupe uznalo pri propagácii a hodnotení
- ✓ presadzovanie skutočných zásluh príspevkov k infraštruktúre otvoreného prístupu prostredníctvom vývoja softvérových nástrojov, poskytovania obsahu, vytvárania metadát alebo publikovania jednotlivých článkov.

Uvedomujeme si, že proces presunu k otvorenému prístupu mení šírenie poznatkov s ohľadom na právne a finančné aspekty. Naše organizácie sa snažia nájsť riešenia, ktoré podporujú ďalší rozvoj existujúcich právnych a finančných rámcov s cieľom uľahčiť optimálne využívanie a prístup.

On behalf of the German research organisations (in alphabetical order):

Hans-Jörg Bullinger 22 October 2003

President of the Fraunhofer Society

Karl Max Einhäupl 22 October 2003

Chairman des Wissenschaftsrates

Peter Gaehtgens 22 October 2003

President of the Hochschulrektorenkonferenz

Peter Gruss 22 October 2003

President of the Max Planck Society

Hans-Olaf Henkel 22 October 2003

President Leibniz Association

Walter Kröll 22 October 2003

President Helmholtz Association

Ernst-Ludwig Winnacker 22 October 2003

President German Research Foundation

Further national & international Signatories:

Bernard Larroutourou 22 October 2003

Director General, Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS)

Jürgen Mittelstraß 22 October 2003

President, Academia Europaea

Paolo Galluzzi 22 October 2003

Director, Istituto e Museo di Storia della Scienza, Florence

Christian Bréchet 22 October 2003

Director General, Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale (INSERM)

Yehuda Elkana 22 October 2003

President and Rector, Central European University, Budapest

Jean-Claude Guédon 22 October 2003

Open Society Institute

Martin Roth 22 October 2003

Director General, Staatliche Kunstsammlungen, Dresden

Friedrich Geisselmann 22 October 2003

Head of the Deutscher Bibliotheksverband

José Miguel Ruano Leon 22 October 2003

Minister of Education, Cultura y Deportes Gobierno de Canarias

Dieter Simon 22 October 2003

President, Berlin-Brandenburg Academy of Sciences and Humanities

Jens Braarvig 22 October 2003

Director, Norwegian Institute of Palaeography and Historical Philology

Peter Schirnbacher 22 October 2003

CEO of the Deutsche Initiative für Netzwerkinformation